

Kronan – ett nytt konstmuseum till Ekenäs

Det är sällan arkitekter får en sådan här drömuuppgift – att få planera ett litet konstmuseum i en historisk miljö.

Professor Albert de la Chapelle tog år 2005 initiativ till grundandet av en fond för att stöda kvalitetskonst, kultur och bildning i västra Nyland. Han har utfört en förtjänstfull gärning som forskare inom genetik och han innehade fram till sin pensionering 1997 professuren i medicinsk genetik vid Helsingfors Universitet. Samma år erhöll han som första medicinare akademikers titel. Efter sin pensionering mottog han en professur i cancer- och molekyलगenetik vid The Ohio State University i Columbus, USA, där han fortfarande är verksam.

För att på ett ändamålsenligare sätt kunna verka konsten till fromma grundade Albert de la Chapelle en självständig stiftelse som har för avsikt att i samråd med Raseborgs stad uppföra en nybyggnad i anslutning till museicentret i Ekenäs. Donatorns förhoppning är att tävlingens resultat blir en spektakulär byggnad – ett konstverk i sig.

Arkitekturtävlingens syfte var att planera ett museum som erbjuder utrymmen för stiftelsens konstsamling och samtidigt både funktionellt och arkitektoniskt kompletterar kvarteret som redan inhyser EKTA museum och Stiftelsen Pro Artibus Galleri Elverket. Tanken är, att de i framtiden tillsammans bildar ett enhetligt kulturkvarter.

Tävlingen var en inbjuden tävling med sex deltagande arkitektkontor: AOR, Avanto, Collaboratorio, JKMM, OOPEAA och Esa Ruskeepää.

Liten och svår tomt

Trots att området för den nya byggnaden var begränsat uppvisar tävlingens resultat en stor variation i förslagets grundläggande grepp. I programmet var en av bedömningsgrundernas formulering: "Ett arkitektoniskt och stadsbildsmässigt imponerande museum och museikvarter samt en okonstlad och samtidigt kreativ anpassning till det nuvarande museiområdet och gatubilden." Uppgiften har för de tävlande inneburit en balansgång mellan dessa två huvudkrav.

Museikvarteret är ett konglomerat av byggnader med varierande storlek ålder, stil och funktion. Denna kulturhistoriskt värdefulla miljö har som plats för ett nytt konstmuseum inneburit en svår men intressant uppgift. De tävlande har avstått från stilmässiga kopplingar och i stället byggt anpassningsproblematiken på principiella grepp som material, skala och kvartersstruktur. Byggnadsbeståndets brokighet gällande fasadmaterialet både innanför och utanför kvarteret har resulterat i att hälften av de tävlande inte valt trä som huvudmaterial utan olika former av tegel.

En avgörande fråga i tävlingen har varit frågan om en eventuell koppling till de två existerande institutionerna EKTA och Galleri Elverket. Eftersom nybyggnaden skulle fungera som entrébyggnad var en fast förbindelse åtminstone till EKTA en beaktansvärd option i programmet. Den angivna byggnadsrutan medgav en sådan förbindelse ovan eller under jord. Tävingen visar att en förbindelse ovan jord splittrar kvartersrummet på ett sätt som

försvagar rumskänslan av ett "museikvarter" i vilket de olika komponenterna är tydligt uppfattningsbara när man rör sig på området. Prisnämnden har konstaterat att en väst-östlig byggnadskropp inte på ett lyckligt sätt är förenlig med kvarterets byggnadssätt och struktur. Tävligen visar också att en underjordisk förbindelse mellan nybyggnaden och EKTA är helt möjlig och förbinder de två byggnaderna på ett naturligt sätt med varandra eftersom det nya konstmuseet kommer att ha publika utrymmen också i en källarvåning (*Albertin kulma, Kronan, Pablo*). I de flesta förslagen finns en fullt utbyggd källarvåning, vilket på ett positivt sätt förminskar volymen på byggnaden ovan jord.

Den nya portalbyggnadens relation till gaturummet har bedömts som viktig. Entréns lättillgänglighet och synlighet från Gustav Wasas gata har setts som en klar fördel (*Albertin kulma, Kronan, Pablo, Kudos*). En annan viktig synpunkt har varit vyn från Rådhusorget och det sätt på vilket det nya konstmuseet annonserar sig i den riktningen. Ett pregnant arkitektoniskt uttryck, som tydligt betonar kvarterets hörn, har ansetts förtjänstfullt.

Prisnämnden såg fördelar i all förslag, men var enhällig bakom valet av segraren *Kronan* av JKMM. För de övriga förslagen gjordes ingen rangordning.

Kronan

Bidraget *Kronan* har en dynamisk form och ett relativt litet fotavtryck. Den nya byggnaden lämnar de existerande byggnaderna orörda ovan jord. *Kronan* har en stark närvaro i stadsbilden och kompletterar museikvarteret bl.a. genom ett välkomnande entrétorg som betonar det lilla Blombergsgka huset intill. Samtidigt öppnar torget en vy mot kvarterets inre. Också Elverkets gavel exponeras som en karakteristisk del av miljön. Juryn kommenterade dock att hörnet mot gården kunde vara mera öppet med publika utrymmen i stället för serviceutrymmen. Juryn förhåller sig också tveksamt till fasadens färgval. Översta våningens utställningsutrymme är skulpturalt och ger nya vyer över staden förutsatt att de utställda verken tål dagsljus.

Eric Adlercreutz och Jenni Reuter

INFORUTA

Vinnare *Kronan*

JKMM

Asmo Jaaksi, arkkitehti SAFA
Teemu Kurkela, arkkitehti SAFA
Samuli Miettinen, arkkitehti SAFA
Juha Mäki-Jyllilä, arkkitehti SAFA
Marcus Kujala, arkkitehti SAFA
Tiina Juuti, arkkitehti
Jarno Vesa, sisustusarkkitehti SIO
Tatu Laakso, muotoilija

Förslag Albert

AOR

Förslag Albertin kulma

Avanto

Förslag Anda

Collaboratorio

Förslag Kudos

OOPEAA

Förslag Pablo

Esa Ruskeepää

Tävlingsjury

Henrik de la Chapelle, styrelseordförande för Serlachius konstmuseum,
projektgruppens ordförande

Göran Wörlund, advokat, projektgruppens medlem, juryns sekreterare (inte
röstberättigad)

Eric Adlercreutz, arkitekt SAFA

Kai Kartio, museichef Amos Rex

Dan Lindholm, museichef EKTA museum och Västra Nylands Landskapsmuseum

Sabina Westerholm/Nina Toppila, vd Stiftelsen Pro Artibus

Simon Store, stadsplanarkitekt, Raseborgs stad

Av Finlands Arkitektförbund utsedd jurymedlem:

Jenni Reuter, professor, arkitekt SAFA